

Zkušenosti z organizace spojení za přesunů vojsk

Podplukovník Miloslav Táborský

V minulém výcvikovém roce byla řada cvičení a prověrek bojové pohotovosti útvarů i svazků, na kterých se projevíly určité nedostatky v zabezpečování spojení, zejména za přesunů vojsk a míst velení. Nedostatky pramenily nejen z činnosti spojovacích orgánů a jednotek, ale zejména z činnosti „organizátorů“ přesunů, tj. vševojskových štábů jako celku.

Rozeberu některé nedostatky ze cvičení a uvedu i některé dobré zkušenosti, i když těchto bylo poskrovnu.

Nebudu se zabývat celkovou problematikou zabezpečení spojení za přesunu vojsk nebo míst velení. Omezím se jen na závěry z celé řady cvičení, prověrek bojové pohotovosti a cvičení s vojsky u některých svazků a útvarů. Zaměstnání s vojsky uvádím proto, že na nich nebylo možné některé otázky „odbyt“ řešením na mapě, nebo „operačním skokem“ apod.

Spojení lze zabezpečit jen tehdy, budou-li k tomu vytvořeny podmínky správnou a organizovanou činností štábů, součinností mezi jednotlivými odděleními štábu a včasným vydáním podkladů pro činnost spojovacích orgánů a jednotek. Této organizované činnosti štábů se na cvičeních nedostávalo a v časové tísni byla úplně mizivá.

Organizace spojení a jeho praktické zabezpečení za přesunů vojsk je věc složitá, zvláště následuje-li po přesunu bojová činnost. Pro spojení lze použít jen omezené počty spojovacích prostředků organických spojovacích jednotek a útvarů. Rádiové stanice, vyčleněné k zabezpečení spojení, pracují na velké vzdálenosti, zpravidla na okraji svých možností. Stálých vedení ústřední správy spojů lze využít jen ve zcela ojedinělých případech.

Otázkou však zůstává, zda na základě organizátorské a řídicí práce náčelníků štábů a operačních oddělení, plánujících přesun vojsk, zůstane aspoň minimální čas spojovacímu oddělení (spoj. náčelníkovi) na zpracování a doručení nařízení pro spojovací jednotky nebo prostředky,

zabezpečující spojení za přesunu, zejména jejich vyčlenění a odeslání na osy přesunu apod. Toto byl na cvičeních prakticky největší problém, který se projevil v nedostatečně zabezpečeném spojení u všech cvičících.

Důsledkem těchto nedostatků v organizátorské a řídicí činnosti bylo, že velitelé svazků nebo jejich náčelníci štábů vydali rozkaz k otevření všech rádiových sítí a směrů, které nakonec prozradily činnost vojsk dříve, než mohly být útvary zasazeny k plnění bojových úkolů. Skupina kontroly rádiového provozu, která byla na těchto cvičeních zasazena, aniž byla informována, o jaká zaměstnání jde, pouhým odposlechem rádiových sítí a směrů odhalila veškerou činnost svazků a útvarů, stupeň velení a prostory cvičení. A to příslušníci skupiny kontroly rádiového provozu nejsou vůbec cvičení jako průzkumníci.

Přesuny vojsk mohou řídit buď orgány teritoriální pořádkové služby nebo orgány pořádkové služby vševojskových štábů. Vezmeme-li v úvahu možnosti a síly teritoriálních orgánů, vychází nám, že většinu přesunů řídí a budou řídit orgány pořádkové služby vševojskových štábů, zvláště v přifrontovém pásmu.

Přes tuto skutečnost organizovaly na těchto cvičeních pořádkovou službu teritoriální orgány, složené z příslušníků KSVD a MV. Využití orgánů KSVD a zejména jejich spojení vyžaduje úzké součinnosti mezi štáby přesunujících se vojsk a stanovišti (popřípadě dispečerskými stanovišti) KSVD. Nedojde-li k úzkému dohovoru součinnosti, nemůže být o využití spojení orgánů KSVD pro potřebu přesunujících se vojsk a jejich štábů ani řeči. Bez předchozího dohovoru nemůže být ani vzájemné informace a proto docházelo na těchto cvičeních k hrubému porušování zásad utajeného velení.

Např. velitel jednoho svazku měl snahu využít spojení orgánů KSVD, aby získal přehled o svých útvarech. Poněvadž těmto orgánům nebyla známa sestava na osách

a časy průchodů jednotlivými stanovišti, nebylo toto spojení veliteli svazku vůbec nic platné, neboť dispečerská stanoviště mu mohla hlásit jen to, že „nějaké proudy projíždějí“.

Na druhé straně pořádkové stanoviště KSVD ve výchozím místě na jedné pochodové ose svazku předávalo otevřeně rádiem: „Před chvílí projel osadou B motostřelecký pluk, teď projíždí . . . oddíl PVO a za ním prý jede . . . dělostřelecký oddíl.“ Názvy a čísla útvarů byly udány mírově. Orgán KSVD se dopustil hrubého porušení zásad utajeného velení, ale poněvadž nebyl skutečně dohodou součinnosti pro přesun, nemohl použít ani cvičného číslování útvarů, ani volacích znaků a ani signální tabulky s označením čísel pochodových proudů. Obdobné problémy a nedostatky byly při všech cvičeních svazků a útvarů.

Na tomto příkladu chci ukázat, že i když spojení organizováno a zabezpečeno bylo a stálo mnoho spojovacích sil a prostředků, nemohlo být prakticky využito k řízení přesunů vojsk.

Z tohoto důvodu štáb přesunujícího se svazku otevřel se zahájením přesunu v všechny rádiové sítě krátkovlnné i velmi krátkovlnné. A to jenom proto, že neorganizoval předem spojení pro přesun, zejména pokud jde o přípravu rádiových sítí a rádiových prostředků, vyčleněných pro potřebu pořádkové služby k zabezpečení přesunů.

Poněvadž cvičení bylo zahájeno bojovým poplachem, nepřipravil včas a nepoužil pomůcky utajeného velení ani štáb svazku, ani podřízené štáby a tak došlo k opětovnému prozrazování utajovaných skutečností, zejména číslování útvarů, osy přesunu, prostoru rozptýlení i bojové činnosti. Takto používat předem organizované rádiové sítě je nepřipustné. Můžeme je otevřít jen se zahájením boje. Předpis Spoj-1-1 v článku 303 uvádí, že způsob zahájení rádiového provozu stanoví nadřízený štáb podle situace a požadavků utajení pochodu. Teprve při zahájení boje s nepřitelem použijeme rádiového spojení pro velení vojskům bez omezení.

V čl. 307 předpisu Spoj-1-1 je uvedeno, že spojení orgánů pořádkové služby za pochodu vojsk organizuje štáb přesunujícího se svazku.

Štáb přesunujícího se svazku bude ve většině případů nucen organizovat vlastní systém pořádkové služby a zabezpečit jej vlastními spojovacími prostředky. Zásady organizace pořádkové služby silami a pro-

středky přesunujících se vojsk stanoví předpis Oper-51-2, jehož hlavní zásady můžeme ve spojení s praktickými poznatky aplikovat i při řešení přesunů podle soudobých požadavků. Vlastní systém velení a spojení přesunujících se vojsk musí zabezpečit informovanost o průběhu přesunu i možnost ovlivňovat přesun prostřednictvím vlastních orgánů pořádkové služby při dodržování maximálního utajení vlastního přesunu.

K zabezpečení pružného velení, spojení a nepřetržité informací o přesunujících se útvarcích je výhodné i z hlediska spojovacího zřizovat pomocné velitelské stanoviště (Pom VS), odkud by bylo možno řídit vlastní orgány pořádkové služby a informovat přesunující se štáb i štáb nadřízeného velitele.

Vhodně umístěné pomocné VS, obsazené několika důstojníky štábu, vytváří dobré podmínky pro organizaci spojení a umožňuje zabezpečit spolehlivé spojení s pořádkovými orgány i přesunujícími se štáby do celé hloubky přesunu. Pomocné VS a orgány pořádkové služby se spojovacími prostředky zaujímají svá stanoviště zpravidla před zahájením přesunu.

Spojení pro řízení přesunu musí být centralizováno na pomocné VS a musí zabezpečovat:

- trvalou informovanost pomocného VS od orgánů pořádkové služby. Zprávy musí být velmi krátké, ale výstižné, nevynucující si dlouhý provoz na pojítkách,
- pravidelnou informaci velitele a štábu svazku o průběhu přesunu, situacích na pochodových osách,
- příjem rozkazů a nařízení přesunujícího se velitele (štábu) a jejich předání podřízeným útvarům,
- informování nadřízeného štábu,
- v případě nutnosti přímé velení podřízeným štábům (útvarům),
- informaci o radiační a vzdušné situaci pro celou pochodovou sestavu, neodposlouchávající rádiovou síť výstrahy přímo útvarů.

Organizace spojení pro řízení přesunů bude tedy záviset na druhu a délce přesunu a zejména na jeho vzdálenosti od fronty.

Vzhledem k různým způsobům přesunů není možno stanovit jednotný, neměnný systém spojení. Platí však zásada, že pro řízení přesunu organizujeme již na stupni svazek samostatný systém spojení a pro velení vojskům během přesunu zásadně používáme spojení organizované pro řízení přesunů a nikoli bojové rádiové

sítě, jak tomu bylo při cvičeních. Rádiové spojení pro vedení boje organizujeme podle platných zásad pro jednotlivé stupně velení, ve kterých může být provoz zahájen jenom ve zvláštních situacích, jako např. při nenadálém napadení, při přechodu do střetného boje, při úderech ZHN na vlastní vojska apod. Rádiové stanice v bojových rádiových sítích jsou po dobu přesunu pouze na příjmu.

Vzhledem k tomu, že spojení pořádkové služby zabezpečujeme organickými spojovacími prostředky, organizujeme spojení jen v nejnútnejším rozsahu. Vyčleněné spojovací prostředky nesmějí narušit organizované spojení pro vedení boje. **Jen správnou organizátorskou a řídicí činností orgánů plánujících přesun lze vytvořit podmínky pro dobré a nepřetržité spojení během přesunu.**

Obdobné problémy se vyskytují při zabezpečování spojení při přesunu velitelských stanovišť za bojové činnosti, zejména na stupni svazek, kde se nepočítá se dvěma položenými rádiovými stanic. Nedostatký pramení v tom, že velitelé a štáby vůbec nepřihlížejí k možnostem rádiových stanic při provozu za přesunu. Neberou vůbec ohled na jejich donosnost za jízdy a z toho vyplývající nutnost buď neustále přibližovat VS co nejbližší k podřízeným štábům, nebo umožnit práci na místě. Často se zdůrazňuje, že je nutno volit krátké zastávky a štáby učit velet za krátkých zastávek v prostorech pro spojení výhodných. Avšak v praxi se nedodržuje ani tento minimální požadavek. Štáby často ztrácejí spojení jen proto, že se podřízené štáby příliš vzdálily nebo zaujaly takový prostor, který je pro zabezpečení spojení zcela nevyhovující.

Dalším nedostatkem je plánování osy přesunu štábů a stanovení prostorů rozmístění velitelských stanovišť v průběhu boje. Vybudování jakékoli spojovací soustavy vyžaduje určitý čas. Nedostane-li spojovací náčelník včas podklady, nemůže včas zabezpečit spojení, popř. učinit opatření ke vzájemnému doplnění jednotlivých druhů spojení. Tak např. při cviče-

ních svazků byl stanoven prostor pro umístění VS jen na čáře zasazení a do hloubky nebyla stanovena ani osa přesunu, ani další prostory rozmístění. Toto prakticky znemožnilo zabezpečit spojení různými druhy pojítek jak v rámci svazku, tak i s nadřízeným. Přesun velitelských stanovišť za boje se prakticky vůbec neplánuje. Velitelé a štáby spoléhají jen na rádiové spojení, které má sice celou řadu předností, ale i nedostatků (např. intenzivní rušení, zaměření apod.).

Nebylo by správné a úplné uvádět jen nedostatky závažného charakteru, aniž bych se zmínil o některých kladných zkušenostech.

Např. u jednoho svazku použili s úspěchem způsob velení a zabezpečení spojení přesunujících se vojsk na vzdálenost větší než 200 km s využitím vhodné umístění pomocného velitelského stanoviště a spojení, organizované jenom pro přesun. Za celou dobu přesunu nebylo nutno otevřít bojové rádiové síť. Tato dobré zkušenosti však u tohoto útvaru déle nepoužívají, volí snadnější cestu, tj. otevření všech bojových rádiových sítí.

V některých případech lze kladně hodnotit zkušenosti s využíváním linkových dispečinků k informací štábů při krátkých zastávkách, místo budování vnitřního spojení přes telefonní ústřednu. Tento způsob však používají štáby „jen v některých případech“ a ve většině případů shromažďují hlavní (i pomocné) funkcionáře kolem pracoviště velitele nebo náčelníka štábu, které je mnohdy jen v rádiovém voze. Tím jen ztěžují podmínky pro práci štábu i obsluhu spojovacích zařízení.

Jen v ojedinělých případech byly vytvořeny podmínky (spíše náhodně než organizovanou činností) k zabezpečení spojení všemi druhy pojítek, což by mělo být zásadní otázkou, aby se jednotlivé způsoby zabezpečení spojení vzájemně doplňovaly. Spoléhat pasívně jen na jeden druh spojení, ve většině případů jen na rádiové spojení, se v mnoha případech již nevyplatilo a ve skutečné bojové činnosti by mohlo být osudné.